

espiritual com era entesa molt en el segle XVII. No hi ha, per exemple, elogi acadèmic de Fontenelle que no retregui la copiosa correspondència que l'acadèmic elogiava sostenia. En Fontfreda sostenia una correspondència que anava creixent progressivament a mida que els seus estudis i la seva curiositat esdevenien més amples. Es que una inclinació de l'esperit autèntica, no queda mai reclosa, no s'avé a límits, i En Fontfreda, intentada tot just en la seva ciutat reclosa una descongestió de la desconfiança, de l'esquerparia, ja cercava un ambient més ample per esplaiar-hi l'esperit. I així quan s'alça la crida als solitaris de Catalunya per establir entre ells alguna comunicació espiritual, una de les primeres veus que responia era la d'En Fontfreda. D'aquesta comunicació, quines millores no n'esperava!

Quasi tothom que ha parlat d'En Fontfreda ha observat l'exés d'il·lusió que en aquella festa hi havia. Però ens sembla que en això no hi havia equivocació; nosaltres podríem respondre que les coses mai s'han començades i continuades amb aquell bon ordre que el sentit comú reclamaria. Un poquet de folia ha calgut sempre. Veu's aquí una llengua que barboteja i ja es llença a la poesia èpica, veu's aquí una prosa que ahir a penes es lligava i avui tot d'una es dona a la filosofia més alada. Això ho hem vist a Catalunya. Això s'ha esdevingut igualment arreu. Un avanç important, un avanç definitiu, sempre ve, no d'una preparació tímida, sinó d'un cop d'ala poderós.

Demés En Fontfreda podia il·lusionar-se d'aquella manera perquè tenia la fortuna de creure en l'eficàcia única de certes petites coses concretes, petites i fecundes com els gèrmens són sempre. Un exemple que escau poder retreure aquí és la manera com creia en l'eficàcia d'aquesta obra de les Biblioteques Populars. Ja sé que no esperar que les coses es facin evolutivament elles mateixes, que ésser amic de les realitzacions súbites, fa tal volta revolucionari. Sí, és veritat. I això també fa aristòcrata. I En Fontfreda com a bon aristòcrata, era també bon revolucionari.

D'ençà del primer de maig de 1915, dirigia la revista «Vida Olotina.» En ella apareixien anònimament o sota pseudònim els seus articles i notes. D'ençà de l'any 1912, plegada la fàbrica paterna, vivia en la major indigència. Meravellosament suportava amb un pur estoïcisme la fatalitat adversa. Només rompien l'aparent fredor del seu estoïcisme aquelles realitzacions que li semblaven victòries per la cultura de Cata-